

Sygn. akt II CZ 173/11

POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa Henryka F.

przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Spółce

Akcyjnej w W. Oddziałowi w S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 2 marca 2012 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 31 sierpnia 2011 r.,

oddala zażalenie oraz wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym i zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2011 r. odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku tego Sądu z dnia 16 marca 2011 r., wskazując, że nie została ona opłacona w terminie przewidzianym w art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.; dalej: „u.k.s.c.”). Postanowienie zwalniające powoda częściowo od kosztów sądowych, tj. od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 800 zł oraz ustanawiające dla niego adwokata, zostało mu doręczone w dniu 24 lipca 2011 r. Tymczasem pełnomocnik powoda, wnosząc w dniu 18 lipca 2011 r. skargę kasacyjną, nie uiszczył należnej od niej opłaty.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powód wniósł o jego uchylenie, podnosząc zarzuty naruszenia art. 112 ust. 3 u.k.s.c. oraz bezzasadnej odmowy udzielenia mu zwolnienia od opłaty kasacyjnej w całości.

W odpowiedzi na zażalenie strona pozwana wniosła o jego oddalenie i zasądzenie na jej rzecz od skarżącego kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na postanowienie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego (art. 394¹ k.p.c.). Pośrednio takie postanowienie może zostać skontrolowane, jeżeli skutkiem braku zwolnienia z kosztów sądowych i niewniesienia opłaty od skargi kasacyjnej skarga taka została odrzucona, a w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej skarżący wniesie o kontrolę zażalenia o kosztach (art. 380 w związku z art. 398²¹ k.p.c.). Gdy w sprawie występuje profesjonalny pełnomocnik, wniosek powinien być jednoznacznie sformułowany, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom przez niego wnoszonym treści wprost w nich nie wyrażonych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2008 r., II CZ 54/08, niepubl.). Powód reprezentowany przez adwokata w zażaleniu nie zgłosił stosownego wniosku, w związku z czym zarzuty zmierzające do wykazania bezzasadności

jedynie częściowego zwolnienia go od kosztów sądowych nie mogły wyrzeźić zamierzonego skutku.

Po częściowym oddaleniu przez Sąd Apelacyjny wniosku powoda o zwolnienie od kosztów sądowych powstał po jego stronie obowiązek uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie 800 zł.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7, poz. 45), która weszła w życie z dniem 19 kwietnia 200 r. – jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego i wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia. Wyłączona została przy tym zasada przewidziana w art. 112 ust. 2 u.k.s.c., wedle której, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma na podstawie art. 130 k.p.c.

Zmiana treści art. 112 u.k.s.c. dokonana wzmiankowaną ustawą miała na celu przyspieszenie postępowania w sytuacji, w której czynności za stronę wykonuje profesjonalny pełnomocnik, a charakter tych czynności nie wymaga dodatkowych wskazówek ze strony sądu. Pełnomocnik taki ma - co do zasady - obowiązek samodzielnego określenia i wniesienia opłaty stałej lub stosunkowej, obliczonej od podanej przez stronę wartości przedmiotu sporu (art. 130² § 1 k.p.c.). Trudna byłoby wskazać argumenty uzasadniające wniosek, że wystąpienie o zwolnienie od kosztów sądowych uchyla tę powinność.

W stanie prawnym obowiązującym przed zmianą treści art. 112 u.k.s.c. przyjmowano, że również strony reprezentowane przez zawodowych pełnomocników, które nie uzyskały zwolnienia od opłat sądowych, mają obowiązek wniesienia wymaganej opłaty dopiero na wezwanie przewodniczącego

(zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2006 r., III CZP 98/06, OSNC 2007/9/131, postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 stycznia 2008 r., II UZ 47/07, OSNP 2009/9-10/129 i z dnia 9 lutego 2011 r., V CZ 95/10, niepubl. oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2010 r. (II UZP 4/10, OSNP 2011/3-4/38).

Znowelizowane brzmienie tego przepisu, eliminującego *expressis verbis* zastosowanie w rozważanej sytuacji procesowej art. 130 § 1 k.p.c., wskazuje na przyjęcie przez ustawodawcę odmiennego rozwiązania. Artykuł 112 ust. 3 u.k.s.c. nie tylko bowiem wyznacza termin do uiszczenia opłaty w razie prawomocnego oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, ale jednocześnie wyłącza możliwość wdrożenia postępowania naprawczego określonego w art. 130 § 1 k.p.c., co oznacza, że profesjonalny pełnomocnik powinien sam obliczyć i uiścić należną opłatę (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 30/11, niepubl.).

W rozpoznawanej sprawie powód zgłosił wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata przed wniesieniem skargi kasacyjnej. Postanowienie rozstrzygające wniosek zostało wydane i doręczone powodowi również przed wniesieniem tej skargi. Termin do jej opłacenia - w zakresie nieobjętym zwolnieniem - nie mógł więc rozpocząć biegu od dnia doręczenia tego postanowienia. Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącego, nie oznacza to jednak, że w takiej sytuacji pełnomocnik powoda nie miał obowiązku uiszczenia należnej opłaty bez wezwania, stosownie do reguły wyrażonej w art. 112 ust. 3 u.k.s.c., określającej sposób opłacania środków odwoławczych w przypadku oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Zasady określone w tym przepisie stosuje się również w razie częściowego zwolnienia strony od poniesienia kosztów sądowych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2011 r., I CZ 86/11, niepubl.).

Skoro skarga kasacyjna bezspornie nie została opłacona przy jej wniesieniu (art. 10 i 112 ust. 3 u.k.s.c.), jej odrzucenie na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. było usprawiedliwione.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Wobec niezłożenia przez adwokata powoda - ustanowionego z urzędu - oświadczenia, że należne mu opłaty nie zostały uiszczone w całości lub w części, oddaleniu podlegał również wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (§ 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

O kosztach postępowania zażaleniowego należnych stronie pozwanej orzeczono na podstawie art. 98 i art. 99 oraz art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6) oraz § 12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm.).